

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองของประเทศให้เจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงปลอดภัยและดำเนินไปตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นั้น แนวทางที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การพัฒนาประชาชนของประเทศให้มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การเรียนรู้ทุกรูปแบบซึ่งสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการให้การ ศึกษา อันจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและเป็นทรัพยากรทางปัญญาที่มีคุณค่าต่อ ประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ความว่า...

...การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ บ้านเมืองที่ประกอบไปด้วยพลเมืองดีที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศ ก็ย่อมกระทำได้ด้วยความรู้...

(กรมวิชาการ, 2527 : 298 - 299)

ในปัจจุบัน ประเทศที่กำลังพัฒนาในทุก ๆ ด้านนั้น ย่อมทำให้สภาพสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ แบบต่าง ๆ การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่แล้วนั้นยังไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการทางการศึกษาหาความรู้ของเยาวชนและประชาชนในชาติที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นงานที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้แสวงหาความรู้และ ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความต้องการ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข อีกทั้งการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนยังเป็นการกระตุ้นเพื่อการเตรียมตัวให้เยาวชนและประชาชนมีความตื่นตัว และมีทัศนคติที่ดีต่อการร่วมมือกันในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2529 : 1)

กลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน นับเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่รัฐบาลทุกยุคสมัยให้ความสนใจมาโดยตลอด เพราะเขาเหล่านั้นอยู่ในวัยกำลังงาน อันจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของรัฐบาลต่อเยาวชน ที่ว่า...

เยาวชน คือ ผู้สืบทอดทางวัฒนธรรม เป็นวัยของการแสวงหาความรู้ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นพลังอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงต้องดำเนินการพัฒนาให้เหมาะสมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยกระจายการพัฒนาด้านต่าง ๆ ออกไปสู่กลุ่มเยาวชนในชนบท ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ โดยอาศัยการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525 : 2 - 7)

การพัฒนาเยาวชนนอกระบบโรงเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นโดยใช้การศึกษาเป็นแกนนำในการพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นการเตรียมและนำบุคคลให้เข้าสู่วิถีชีวิตที่ค้ำจุน โดยพัฒนาทั้งในด้านความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในสังคม (สัมพันธ์ ทองสมัคร, 2527 : 30 - 33) โดยเฉพาะการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ต้องเน้นและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตของบุคคลและมีผลกระทบต่อตนเองและสังคม การดำเนินชีวิตในสังคมจะราบรื่นก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง สำหรับสังคมของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นคุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นที่สุดที่บุคคลจะต้องมี คือ ความมีระเบียบวินัย ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละและเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ฯลฯ (อรพินท์ สว่างสติพันธ์, 2527 : 20 - 22) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้ ตลอดจนการพัฒนาด้านอาชีพ ทั้งนี้เพราะเยาวชนนอกระบบโรงเรียนมีเป็นจำนวนมาก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525 : 10 - 3) ได้สำรวจพบว่ามีเยาวชนช่วงอายุ 15 - 24 ปี ทั่วประเทศ

จำนวน 8,419,200 คน เป็นเยาวชนนอกระบบโรงเรียนจำนวน 6,490,000 คน หรือประมาณร้อยละ 77 ของเยาวชน ในวัยนี้ทั้งหมดและมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น ปัญหาของเยาวชนในวัยนี้ส่วนใหญ่ยังขาดวินัย ขาดความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สาเหตุเนื่องจากขาดการส่งเสริมให้ทำงานเป็นกลุ่ม และขาดการฝึกฝนความเสียสละและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเท่าที่ควร (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน, 2525 : 149)

ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้เน้นเรื่องการพัฒนาเยาวชนนอกระบบโรงเรียนด้านต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักในความสำคัญและบทบาทของตนเองที่จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาสังคม อีกทั้งพยายามเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เยาวชนมีวินัยในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่หาความรู้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อให้เหมาะสมที่จะเป็นทั้งผู้รับและผู้ดำเนินการพัฒนา โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) รัฐบาลได้เน้นการเผยแพร่กิจกรรมการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาตนเองและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม อีกทั้งได้เสนอแนะให้ใช้วิธีการของลูกเสือและกิจกรรมยุวกาชาด (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525 : 2 - 21, 10 - 3)

กิจกรรมยุวกาชาด เป็นกิจกรรมพัฒนาเยาวชนกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบบริหารงานของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานจากสภาภาษาชาติไทย กิจกรรมยุวกาชาดนี้มีการดำเนินงานอยู่เกือบทุกประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีสภาภาษาชาติประจำชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นข้อเสนอของสันนิบาตสภาภาษาชาติ (League of Red Cross Youth Societies) เมื่อปีพุทธศักราช 2462 ที่ให้สภาภาษาชาติทุกชาติจัดตั้งกาชาดสำหรับเยาวชน เพื่อเป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ของกาชาดไปสู่เยาวชน ด้วยการปลูกฝังอบรมให้เยาวชนเป็นผู้มีความเสียสละ มีจิตใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ปลูกฝังให้รู้จักการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งทำตนให้เป็นประโยชน์และมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ทั่วไป นอกจากนั้นยังฝึกอบรมให้เยาวชนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความคิดริเริ่ม

และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ (กองยูวกาชาด, 2529 : 33 - 34, กองยูวกาชาด, 2531 : 17) และการฝึกอบรมเยาวชนผู้เป็นสมาชิกยูวกาชาด ยังเป็นทางหนึ่งในการเตรียมบุคลากรเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของสภากาชาดที่จะช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้บาดเจ็บเดือนร้อน ทั้งในยามสงครามและยามสงบ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของสภากาชาดที่จะต้องทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ จากความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมยูวกาชาดต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้กิจกรรมยูวกาชาดเป็นกิจกรรมหนึ่งในหลักสูตรระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา และเพื่อให้กิจกรรมยูวกาชาดเป็นที่แพร่หลายไปสู่กลุ่มเยาวชนผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน สภากาชาดไทย จึงอนุมัติให้มีกิจกรรมยูวกาชาดนอกโรงเรียน สำหรับเยาวชนชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 13 - 25 ปี ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนอีกด้วย

กิจกรรมยูวกาชาดนอกโรงเรียน ยึดหลักการและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเยาวชนนอกโรงเรียน เช่นเดียวกับกิจกรรมยูวกาชาดในโรงเรียน กิจกรรมยูวกาชาดนอกโรงเรียนเริ่มดำเนินการเมื่อปีพุทธศักราช 2522 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลมีนโยบายด้านการพัฒนาเยาวชนนอกโรงเรียน เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน และได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาแนวทางหนึ่งคือให้ใช้วิธีการของลูกเสือและกิจกรรมยูวกาชาด สำหรับกิจกรรมยูวกาชาดนอกโรงเรียนนั้นนอกจากการฝึกฝนอบรมในด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เยาวชนดังกล่าวข้างต้นแล้ว กิจกรรมนี้ยังเปิดโอกาสให้เยาวชนนอกโรงเรียน ได้รับความรู้ด้านวิชาการและฝึกฝนด้านวิชาชีพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต สามารถนำความรู้ต่าง ๆ ไปใช้เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง อันเกิดจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังมีผลในด้าน การสนองความต้องการพื้นฐานของเยาวชนที่อยู่ในช่วงอายุที่เรียกว่า "วัยรุ่น" ซึ่งมีความต้องการการรวมกลุ่ม ต้องการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ต้องการแสดงความสามารถเพื่อดึงดูดความสนใจ ต้องการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเอง ต้องการมีหน้าที่รับผิดชอบ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นและทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม (กองสุขภาพจิต, 2529 : 13 - 15) กิจกรรมยูวกาชาดนอกโรงเรียน จึงนับได้ว่าเป็นกิจกรรมเยาวชนที่มีประโยชน์เป็นอย่างมาก ทั้งทางด้าน การพัฒนาตนเองของเยาวชน และการใช้พลังกลุ่มเยาวชนไปในทางที่ก่อประโยชน์

ต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติและกิจกรรมยูวกาชาदनอกโรงเรียน ยังเป็นกิจกรรมเยาวชนรูปแบบหนึ่ง ที่สนองนโยบายด้านการศึกษาออกโรงเรียน ที่รัฐบาลได้แถลงต่อ รัฐสภา เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 ในข้อ 4 ที่ว่า "จะส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน ให้สามารถจัดบริการทางการศึกษาแก่เยาวชน... ให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย ตามความต้องการและความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา... เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัวและชุมชน^{ชน} กองยูวกาชาต, 2531 : 2 (อัครสำเนา)

แนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมยูวกาชาदनอกโรงเรียนนั้น ตามข้อบังคับข้อระเบียบสภาการศึกษาไทยว่าด้วย ยูวกาชาต กำหนดไว้ว่า ให้คณะผู้ก่อตั้งหรือคณะผู้ดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ หน่วยงาน องค์กร สมาคม หรือสถาบันที่มีความสนใจ มีความรู้ความเข้าใจหลักการและวัตถุประสงค์ของยูวกาชาต ดำเนินการยื่นคำร้องขอจัดตั้งหมู่ยูวกาชาदनอกโรงเรียน และผู้มีอำนาจอนุมัติ คือ นายกยูวกาชาตจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) หรือ ผู้อำนวยการกองยูวกาชาตแล้วแต่กรณี สำหรับใน ภูมิภาคนั้น คณะผู้ก่อตั้งหรือคณะผู้ดำเนินงานจะต้องประสานงานผ่านไปรษณีย์ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งมีบุคลากรทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ยูวกาชาตโดยตำแหน่ง คือศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด ทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงานยูวกาชาต ทำทะเบียนนิเทศติดตามและประเมินผลกิจกรรมยูวกาชาตของจังหวัด (กองยูวกาชาต, 2531 : 3 - 4) และเมื่อได้รับอนุมัติให้ตั้งหมู่ยูวกาชาदनอกโรงเรียนแล้ว คณะผู้ดำเนินงานจะสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการอบรมยูวกาชาदनอกโรงเรียน ตามหลักสูตรที่กองยูวกาชาตกำหนดไว้ ทั้งนี้โดยได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสภาการศึกษาไทย เช่น การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ตามความจำเป็น

หมู่ยูวกาชาदनอกโรงเรียนแห่งแรกของประเทศไทย จัดขึ้นเมื่อปี 2523 ที่จังหวัดมหาสารคาม ดังที่ สุภร ศรีแสน (2527 : 115 - 118) ได้กล่าวถึงการจัดอบรมครั้งนั้นว่า การอบรมแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ในขั้นแรก จัดอบรมหลักสูตรพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ปูพื้นฐานด้านอุดมการณ์ของกาชาตและยูวกาชาต นอกจากนี้เป็นความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับสภาพสังคมปัจจุบัน การพัฒนาชุมชน การเผยแพร่กิจกรรมของกาชาต การอภิปรายและฝึกปฏิบัติการบำเพ็ญ

ประโยชน์ต่อชุมชนและเสริมความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน ตลอดจนความรู้ด้านวิชาชีพ ได้แก่ การทำอาหารและขนมจากผลิตภัณฑ์ถั่วเหลือง ต่อจากนั้น ในระยะที่สองเป็นการจัดอบรมหลักสูตรต่อเนื่องด้านสาธารณสุขมูลฐาน โดยฝึกอบรมสมาชิกจนสามารถจัดตั้งสหกรณ์ยาได้ และในระยะที่สาม จัดอบรมหลักสูตรต่อเนื่องด้านวิชาชีพตามความสนใจ ได้แก่ การทำไม้กวาดดอกหญ้า ตัดเสื้อ เสริมสวย ช่างยนต์ และช่างวิทยุการอบรมกิจกรรมนี้ มีสมาชิกซึ่งเป็นเยาวชนนอกโรงเรียนจากอำเภอต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 12 รุ่น รวม 3,057 คน ใช้ระยะเวลาอบรมประมาณ 7 เดือน สมาชิกที่เข้าร่วมในการอบรมทั้งชายและหญิง อายุระหว่าง 13 - 25 ปี ตามคุณสมบัติที่กองยุวกาชาดกำหนดไว้ ในระหว่างดำเนินการจัดอบรมมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานจังหวัดอื่น ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์เพื่อจะได้นำแนวทางการจัดกิจกรรมยุวกาชาดนอกโรงเรียนไปดำเนินการจัดอบรมแก่เยาวชนในจังหวัดต่อไป

จากสถิติการจัดดำเนินงานยุวกาชาดนอกโรงเรียนทั่วประเทศ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า จากการจัดสัมมนาการดำเนินงานยุวกาชาดนอกโรงเรียนขึ้น เมื่อวันที่ 26 - 28 พฤศจิกายน 2522 มีหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจเข้าร่วมการสัมมนาดังกล่าวจำนวน 190 คน หลังจากนั้นได้มีการจัดโครงการอบรมยุวกาชาดนอกโรงเรียนขึ้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศรวม 37 จังหวัด มีสมาชิกยุวกาชาดนอกโรงเรียนประมาณ 2 หมื่นคน โดยมีหน่วยงานและบุคลากรที่เป็นผู้ดำเนินการจัดโครงการอบรมยุวกาชาดนอกโรงเรียน คือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมีผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นผู้รับผิดชอบบริหารโครงการ โดยทำหน้าที่เป็นนายกหมู่ยุวกาชาดนอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนั้น ๆ และเสนอขออนุมัติการจัดหมู่ ตลอดจนเสนอขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและเสนอโครงการอบรมยุวกาชาดนอกโรงเรียน ผ่านไปทางศึกษาธิการจังหวัด เพื่อนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติการดำเนินงาน จากนั้น นำเสนอโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้วไปยังกองยุวกาชาด สภากาชาดไทย เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ และผ้าผูกคอพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อมอบให้กับสมาชิกยุวกาชาดนอกโรงเรียนที่สำเร็จการอบรมตามหลักสูตรของยุวกาชาดนอกโรงเรียนที่ศูนย์ฯ จัดขึ้น และอีกหน่วยงานหนึ่งคือ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ เพราะโดยหน้าที่หลักประการหนึ่งของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาประจำจังหวัด คือ จัดประชุม

อบรม กำหนดแผนการฝึกอบรมด้านกิจกรรมยูวกาชาด โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (หน่วยศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษา, 2531 : 13 - 14) ยูวกาชาดนอกโรงเรียนในแต่ละจังหวัด การดำเนินงานโดยทั่วไปมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการประสานต่อเนื่องในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีอีกหลายจังหวัดที่ยังมิได้มีการจัดกิจกรรมนี้ (แผนกยูวกาชาดนอกโรงเรียน, 2532 : รายงาน)

ลักษณะของการดำเนินงานยูวกาชาดนอกโรงเรียนในส่วนภูมิภาคนั้น ศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด แต่ละจังหวัด นับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้กิจกรรมยูวกาชาดมีความแพร่หลายไปสู่เยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะเยาวชนตามท้องถิ่นชนบทห่างไกล ทั้งนี้เพราะโดยหน้าที่หลักของศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัดตามแผนพัฒนาการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม มีหน้าที่ส่งเสริม เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานที่กรมพลศึกษารับผิดชอบ และกิจกรรมยูวกาชาดนอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมเยาวชนรูปแบบหนึ่งซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมพลศึกษา ที่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากสภาการศึกษาไทย ซึ่งมีนโยบายจะขยายกิจกรรมยูวกาชาดไปสู่กลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกฝนอบรมความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ตลอดจนได้ฝึกฝนอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักการและวัตถุประสงค์ของยูวกาชาด (กองยูวกาชาด, 2529 : 63 - 64) แต่เนื่องจากกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียนมีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการยากที่จะสามารถเผยแพร่กิจกรรมยูวกาชาดให้เข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ กรมพลศึกษาจึงมีนโยบายให้ศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาที่ประจำอยู่ที่จังหวัดต่าง ๆ ดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบโดยประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมพลศึกษา, 2530 : 25 - 28)

ปัจจุบันจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนโดยตรง คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแก่ประชาชนและเยาวชนใน 3 ลักษณะ คือ การให้ความรู้พื้นฐาน การให้บริการข่าวสารข้อมูล และการให้ความรู้และทักษะทางอาชีพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : 3) และเพื่อให้การบริการทางการศึกษารรลุวัตถุประสงค์ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงกำหนดทิศทางของการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6

(พ.ศ. 2530 - 2534) ได้เน้นการทำงานโดยการประสานงานกับหน่วยงานอื่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2530 : 37)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานในความรับผิดชอบของกรมพลศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเช่นเดียวกัน ต่างก็มีนโยบายการดำเนินงานในลักษณะของการมุ่งเน้นให้หน่วยงานและบุคลากรประสานการทำงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

งานยูวกาชาदनอกโรงเรียน เป็นงานพัฒนาเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยใช้รูปแบบการอบรมตามหลักการของยูวกาชาด ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจจากบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคลากรของกรมพลศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด และบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งเป็นผู้รับนโยบายในการบริหารงานการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทุกรูปแบบในจังหวัดนั้น ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนางานยูวกาชาदनอกโรงเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนในชนบทได้รวมกิจกรรมนี้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นหากได้มีการประสานงานยูวกาชาदनอกโรงเรียนกันอย่างจริงจัง ระหว่างบุคลากรของหน่วยงานดังกล่าวก็จะทำให้กิจกรรมยูวกาชาदनอกโรงเรียนแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

การดำเนินการจัดยูวกาชาदनอกโรงเรียนในขณะนี้ กองยูวกาชาดได้สำรวจสภาพการดำเนินงานของหน่วยงานที่จัดอบรมยูวกาชาदनอกโรงเรียน พบว่า ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้เริ่มนำกิจกรรมยูวกาชาदनอกโรงเรียนไปจัดให้กับเยาวชนในความรับผิดชอบของหน่วยงานนี้ และในปีต่อ ๆ มา ได้ขยายพื้นที่ไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนของจังหวัดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งลักษณะการดำเนินการจัดนั้น บางจังหวัดได้มีการประสานการทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาของจังหวัดนั้น ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ยังมีอีกหลายจังหวัดที่พบว่าขาดการประสานงานระหว่างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกับศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด ทำให้เกิดปัญหาการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน ดังเช่นที่จังหวัดลำพูน และจังหวัดลพบุรี พบว่าทั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศึกษา

นิเทศกรรมพลศึกษาประจำจังหวัด ต่างมีความสนใจการจัดกิจกรรมยูวาทาชาคนอกโรงเรียนให้กับเยาวชนในท้องถิ่นชนบท เพราะได้พิจารณาแล้วว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตน การที่อีกหน่วยงานหนึ่งนำไปดำเนินการจัดทำนั้นเป็นการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน ซึ่งในกรณีตัวอย่างลักษณะนี้เกิดจากขาดการประสานความเข้าใจที่จะทำงานในเรื่องเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีอีกหลายจังหวัดที่ยังไม่มีการจัดกิจกรรมยูวาทาชาคนอกโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะมีสาเหตุบางประการที่ทำให้ไม่สามารถจะดำเนินงานด้านนี้ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของศึกษานิเทศกรรมพลศึกษาประจำจังหวัด และผู้บริหารศูนย์การศึกษาคนอกโรงเรียนจังหวัดเกี่ยวกับการประสานงานยูวาทาชาคนอกโรงเรียน ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติงานในระดับจังหวัด อีกทั้งจะช่วยทำให้ทราบถึงสภาพการประสานงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถประสานงานและดำเนินการจัดกิจกรรมยูวาทาชาคนอกโรงเรียนได้ ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางนำเสนอผู้บริหารระดับสูง เพื่อการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนภาพการดำเนินงานให้กรมพลศึกษาและสภาทาชาไทย สามารถพัฒนางานยูวาทาชาคนอกโรงเรียนให้ถูกทิศทาง ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาตนเอง ตลอดจนสังคมและเป็นพลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศกรรมพลศึกษาประจำจังหวัดและผู้บริหารศูนย์การศึกษาคนอกโรงเรียนจังหวัดเกี่ยวกับการประสานงานยูวาทาชาคนอกโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติ ปัญหา และอุปสรรคของศึกษานิเทศกรรมพลศึกษาประจำจังหวัด และผู้บริหารศูนย์การศึกษาคนอกโรงเรียนจังหวัดเกี่ยวกับการประสานงานยูวาทาชาคนอกโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาคำความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด และผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเกี่ยวกับการประสานงานยูวกาชาคนอกโรงเรียน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด และผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ หรือหัวหน้าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดในส่วนภูมิภาคทุกจังหวัด โดยจะศึกษาคำความคิดเห็นเกี่ยวกับการประสานงานยูวกาชาคนอกโรงเรียน ในด้านการมีส่วนร่วม การประสานแผน การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารข้อมูล การประสานหลักสูตรและกิจกรรม การประสานทรัพยากร และการประสานอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเท่านั้น

ประชากรที่ศึกษา ไต่แก

1. ศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด 72 จังหวัด ในส่วนภูมิภาค รวม 72 คน
2. ผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด 72 จังหวัด ในส่วนภูมิภาค รวม

72 คน

รวมประชากรที่ศึกษาทั้งสิ้น 144 คน

ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

1. ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด และผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเกี่ยวกับการประสานงานยูวกาชาคนอกโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วม การประสานแผน การประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารข้อมูล การประสานทรัพยากร การประสานหลักสูตรและกิจกรรม และการประสานอำนาจหน้าที่ควรรับผิดชอบ

2. สภาพการปฏิบัติที่เป็นอยู่จริงเกี่ยวกับการประสานงานยูวกาชาคนอกโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วม การประสานแผน การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข่าวสารข้อมูล การประสานทรัพยากร การประสานหลักสูตรและกิจกรรม การประสานอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานยูวกาชาคนอกโรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และเชื่อถือได้
2. ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตอบตามสภาพที่เป็นจริง

คำจำกัดความ

กิจกรรมยูวกาชาคนอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาเยาวชนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 13 - 25 ปี และไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ให้มีอุดมการณ์ของการกาชาดและยูวกาชาด เป็นการปลูกฝังด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนให้เป็นผู้มีความเสียสละ ทำทานให้เป็นประโยชน์ มีจิตใจเมตตากรุณา มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ทั่วไป อีกทั้งฝึกให้เป็นผู้รักษาสภาพอนามัยทั้งของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนให้มีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนผู้ซึ่งจะเป็นผู้สืบต่ออุดมการณ์ของกาชาดในอนาคตต่อไป

การประสานงาน หมายถึง การประสานความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจของบุคคล หน่วยงานและทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้ดำเนินงานซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบตามลักษณะงานประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์

การมีส่วนร่วม หมายถึง การตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ และเห็นความสำคัญต่อภาระหน้าที่ที่บุคคลและหน่วยงานจะต้องมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในการดำเนินงาน เพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

การประสานแผน หมายถึง การประสานแผนการทำงานที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ให้มีความประสานต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เป็นการป้องกันการดำเนินงานในลักษณะซ้ำซ้อน ทั้งนี้โดยอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากร หน่วยงานและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำมาประสานแผนในการดำเนินงานร่วมกัน

การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข่าวสารข้อมูล หมายถึง การประชุมปรึกษาหารือ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเกิดการประสานความร่วมมือ เพื่อการดำเนินงานร่วมกัน

การประสานค้ำทรพยากร หมายถึง การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

การประสานหลักสูตรและกิจกรรม หมายถึง การปรับประสานหลักสูตรและกิจกรรม ยุวกาชาดนอกโรงเรียน เพื่อให้มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายและท้องถิ่น โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่และที่จะนำมาใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การพัฒนาสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์

การประสานค้ำอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง การมีคณะกรรมการ การมอบหมายงานตามความถนัดรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความพร้อม ความถนัดและขอบข่ายหน้าที่รับผิดชอบ ตามสายการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้น

ศึกษานิเทศก์กรมพลศึกษาประจำจังหวัด หมายถึง บุคลากรของกรมพลศึกษาที่รับผิดชอบงานยุวกาชาดตามสายงานที่กรมพลศึกษารับผิดชอบในแต่ละจังหวัด

ผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์ หรือหัวหน้าศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในการบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนในแต่ละจังหวัด

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ กรมพลศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน และสภากาชาดไทย เพื่อพิจารณาดำเนินการพัฒนางานยุวกาชาดนอกโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ และมีความแพร่หลายไปสู่กลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

2. เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การวิจัยเกี่ยวกับงานบุคลากรนอกโรงเรียนบ้านอื่น ๆ
อันจะทำให้การพัฒนางานด้านนี้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น